

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1922.

Första kammaren.

Nr 27.

Onsdagen den 26 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr statsrådet *Sandler* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 247, angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor.

Anmälades och bordlades
statsutskottets utlåtanden:

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till erkända alkoholistanstalten Hemmet Gunnarskog;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till tredje stadsfogden i Stockholm Viktor Karlson för visst av honom till statsverket inbetalt belopp;

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av kostnader för provtaxering i anledning av ifrågasatt omläggning av det kommunala beskattningsväsendet;

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av vissa utskylder för det franska beskickningshuset i Stockholm;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande i vissa fall av kronans rätt till danaarv;

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av kontrollavgifterna för guld- och silverarbeten m. m.;

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för verkställande av undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, m. m.;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts under sjätte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till utförande av vissa fiskehamnar jämte i ämnet väckta motioner;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av Lindfors—Bosjöns järnväg;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag för täckande av förluster å driften vid Trollhätte kanalverk och Södertälje kanalverk;

nr 47, i anledning av väckt motion om befrielse för f. d. vice konsuln E. Albrecht från betalningsansvar på grund av borgen för ett lån från torvlånefonden; och

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för postiljonen Karl Mauritz Jonsson från skyldighet att gälda vissa skadeståndsbelopp; samt

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 8, i anledning av väckta motioner i andra kammaren, nr 155 och 156, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående återförande till kronan av rekognitionshemman och till bergshanteringens understöd anslagna skogar m. m.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets betänkande nr 27.

Föredrogs och lades till handlingarna jordbruksutskottets memorial nr 32, med överlämnande till riksdagen av förteckning över försålda kronoegendomar.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändringsarbeten inom kungl. bibliotekets byggnad.

Vad utskottet hemställt bifölls.

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till avlöning av den Hjertbergske antikvarien vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Om förändring av prof. C. Wimans personliga professur.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring av professor C. Wimans personliga professur till en ordinarie professur i paleontologi och historisk geologi m. m.

I den till riksdagen den 7 januari 1922 avlåtna statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkt 62, föreslagit riksdagen, bland annat, att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie bestämda anslaget till Uppsala universitet, nu 1,054,347 kronor, med halva beloppet eller i avrundat tal med 527,174 kronor.

Sedermära hade Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 10 februari 1922 avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition (nr 61), under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag — med ändring av vad under punkt 62 i åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen till innevarande års riksdag föreslagits beträffande det ordinarie bestämda anslaget till Uppsala universitet — föreslagit riksdagen att

dels besluta, att den utav professorn C. Wiman nu innehavda personliga professuren i paleontologi skulle förvandlas till en ordinarie professur i paleontologi och historisk geologi samt att i samband därmed den nuvarande ordinarie professuren i mineralogi och geologi vid Uppsala universitet skulle benämnas professur i geologi med petrografi och mineralogi;

dels, med uteslutande från allmänna indragningsstaten av vad där finnes uppfört beträffande avlöning åt Wiman, i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala under avdelningen A) Avlöningar m. m., a) Professorer m. fl., filosofiska fakulteten, matematisk-naturvetenskapliga sektionen uppföra en professor i paleontologi och historisk geologi med enahanda avlöningsförmåner, som tillkomme universitetsprofessorer i allmänhet, och med skyldighet för tjänstens innehavare att vara underkastad de för dessa förmåners åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

dels ock för ändamålet höja det ordinarie bestämda anslaget till Uppsala universitetet, nu 1,054,347 kronor, med 7,500 kronor till 1,061,847 kronor samt i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga nämnda anslag med halva beloppet eller i avrundat tal 530,924 kronor.

Utskottet hade i det föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att Kungl. Maj:ts framställning angående förändring av professor C. Wimans personliga professur till en ordinarie professur i paleontologi och historisk geologi icke måtte vinna riksdagens bifall.

Vid utlåtandet fanns fogad en reservation av herrar S. H. Kvarnzelius, C. J. G. Swartz, J. Nilsson i Skottlandshus, H. F. Lamm, O. U. B. Olsson, J. L. Widell, P. A. Bergström, C. Johansson, A. Wiklund, O. H:son Waldén och J. D. Norman, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen utvisade, och att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) besluta, att den utav professorn C. Wiman nu innehavda personliga professuren i paleontologi skulle förvandlas till en ordinarie professur i paleontologi och historisk geologi, samt att i samband därmed den nuvarande ordinarie professuren i mineralogi och geologi vid Uppsala universitet skulle benämnas professur i geologi med petrografi och mineralogi,

b) med uteslutande från allmänna indragningsstaten av vad där finnes uppfört beträffande avlöning åt Wiman, i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala under avdelningen A) Avlöningar m. m., a) Professorer m. fl., filosofiska fakulteten, matematisk-naturvetenskapliga sek-

Om förändring av prof. C. Wimans personliga professur. (Forts.)

Om föränd- tionen uppföra en professor i paleontologi och historisk geologi med ena-
ring av prof. handa avlöningsförmåner, som tillkomme universitetsprofessorer i allmän-
C. Wimans het, och med skyldighet för tjänstens innehavare att vara underkastad de
personliga för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna,
professur. c) för ändamålet höja det ordinarie bestämda anslaget till Uppsala
(Forts.) universitet, nu för år 1,054,347 kronor, med 7,500 kronor för år.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! Det är nog icke utan, att jag känner det litet genant att här nödgas uppträda för denna reservation. Icke därför att det är något fel på reservationen, tvärtom. Och jag kommer ju också för en gångs skull i mycket gott sällskap, åtta av kammarens tolv representanter i statsutskottet. Men jag tycker alltid, att det är litet genant att stå och tala i absolut självklara saker, och här är det verkligen på det sättet, att Kungl. Maj:ts skäl äro ofrånkomliga. Det är så, att varenda sakkunnig i detta ämne, som yttrat sig, har varit fullt på det klara med, att ämnet, sådant det nu är anordnat vid universitetet, är fullkomligt orimligt. Utvecklingen i den geologiska vetenskapen har nämligen gått dithän, att det icke finns någon, som är kompetent att ta en sådan professur, som här är frågan om, icke någon här i landet och troligen icke i något annat land heller. Det har blivit två ämnen, som naturligtvis stå i samband med varandra, men i alla fall två ämnen, vart och ett med den omfattning, att det är orimligt att förutsätta, att någon vetenskapsman skulle kunna behärska båda två. Därför tvekar jag inte heller att tala om ett yttrande, som den nuvarande innehavaren av professuren, professor Högbom, lär ha fällt, nämligen det, att han icke känner sig kompetent att sitta som sakkunnig vid återbesättandet av sin egen professur, om professuren skall bibehålla samma omfattning, som den nu har. Jag tycker redan detta, att samtliga geologiska vetenskapsmän i Sverige äro överens om den saken, borde vara alldeles tillräckligt att tvinga riksdagen att gå med på det förslag, som här är i fråga, nämligen att i stället för en ordinarie och en personlig professur i Uppsala ha två ordinarie professurer.

Det skulle kunna tänkas ett skäl däremot, nämligen att vi icke ha råd därtill, men det skälet kan icke anföras därför att den anordning, som här är föreslagen, kostar ingenting, praktiskt taget. Det skulle bli en merutgift för staten mot den nuvarande på 300 kr. Det är hela den ekonomiska sidan av saken och det är därför icke heller så underligt, att bland reservanterna återfinnas även namn, som verkligen aldrig bruka stå under reservationer, som skulle medföra några ökade statsutgifter. Här ha heller icke några sådana skäl behövt ligga i vågskålen.

Då man går till angrepp mot den kungl. propositionen, anför man skäl av den art, att jag tycker det i allmänhet är svårt att ta dem riktigt på allvar. Det är ingen, som har försökt komma med några sakliga invändningar. Det finns inte ett enda universitet i världen och icke i vårt land heller, där undervisningen icke är delad på två händer, just på grund av omöjligheten för en vetenskapsman att behärska hela ämnet. I Lund är det visserligen ingen personlig professur, men där har man

en assistent, som sköter paleontologien och den historiska geologien. Det finns utom Sverige, så vitt jag kunnat ta reda på, och jag har gjort åtskilliga ansträngningar, endast ett universitet, nämligen Hålsingfors', som har denna professur odelad, fastän man där liksom i Lund skaffat en särskild assistent för paleontologien. I Kristiania är detta ämne fördelat på fyra professurer, tre ordinarie och en personlig, och i Köpenhamn är också ämnet fördelat på två professurer. Följaktligen är det icke alls frågan om, att Sverige skulle gå i spetsen på något sätt genom uppdelande av detta ämne på två professurer.

Om förändring av prof. C. Wiman's personliga professur.
(Forts.)

Man har anfört bland annat, att när den personliga professuren tillsattes, varnade man för konsekvenserna. Man varnade för att den så småningom skulle övergå från personlig till ordinarie och nu har detta inträffat och nu ser man, har man sagt, hur det går, när riksdagen går med på personliga professurer. Ja, jag tror inte att det i något hänseende kommer att inverka på den geologiska forskningens utveckling, om vi här i riksdagen hindra denna uppdelning av den gamla professuren. Det enda vi skulle kunna göra i det hänseendet, är att lägga stenar i vägen för hävdandet av den hedrande plats, som Sverige nu under, man kan säga, generationer intagit på denna vetenskaps område genom att där gå i spetsen. Men det är väl inte heller det, som är meningen.

Man har vidare anmärkt, att om vi gå in på den ordinarie professuren i paleontologi i Uppsala, måste vi gå in på en ordinarie professur också i Lund. Jag kan icke finna det, ty om professuren i Uppsala kostat pengar, hade vi icke gått in på den nu. Vi kunna icke gå in för någon ny professur under nuvarande ekonomiska omständigheter. Det är alldeles riktigt, att Lund i lika hög grad som Uppsala skulle kunna göra anspråk på en professur i paleontologi, till och med kanske med större skäl på grund av att Lunds universitet är beläget i den provins, där man, såsom det sagts, har nio tiondelar av det svenska materialet för paleontologien. Men det är en sak för sig. Vi spara ingenting genom att låta den wimanska professuren förbli personlig. Man säger: Jo, vi spara på det sättet, att när professor Wiman avgår, ha vi icke längre en personlig professur, utan då kunna vi ta en biträdande lärarekraft, som blir något tusental kronor billigare. Ja, men jag skall be att få fästa herrarnas uppmärksamhet på, att professor Wiman sitter kvar 10 år till, innan han avgår, och hur lång tid vi än antaga, att de dåliga åren skola räcka, torde det väl ändå vara den uppfattningen hos var och en, att på så lång sikt kan man inte spekulera i depressionstider. Enda förutsättningen att kunna inbespara något tusental kronor skulle således vara att professor Wiman dog inom den tiden, men den utvägen tänker jag icke heller riksdagen är böjd att tillmäta några ekonomiska konsekvenser.

Ja, så har man ännu ett skäl här på papperet, nämligen det, att om denna professur skulle bli ordinarie i stället för personlig, skulle man bli tvungen att uppbygga en ny, stor institution. Nu vill jag säga, att när utskottet talar om att en institution skulle upprättas, är utskottet

Om förändring av prof.
C. Wimans
personliga
professur.
(Forts.)

något på felaktig väg, ty det finns ju en institution, som denna riksdag bland annat givit 30,000 kr. till vart och ett av tre år i rad. Talet sålunda om att en ny institution skulle behöva upprättas tror jag inte gärna kan fasthållas. Institutionen finns, och den finns under mycket bekymmersamma lokalförhållanden, nämligen i fyra olika byggnader i åtta olika rum. Huruvida det skall bli en byggnadsfråga för denna institution, beror inte det bittersta på den wimanska professurens karaktär av personlig eller ordinarie, icke det allra ringaste. För övrigt vill jag fästa uppmärksamheten på, att reservanterna i sin reservation tydligt sagt ifrån, att riksdagens beslut i detta fall icke får tagas till intäkt för några pretentioner, följaktligen är den farliga konsekvensen, om den nu hade förelegat, uttryckligen avskuren.

Det finns, när man ser på skälen mot denna professur, inga starkare, än dem jag nu framhållit, från motståndarnas sida. Man sade visserligen i debatten, att man med samma skäl som för en uppdelning av detta ämne skulle kunna motivera en uppdelning av nästan vilket ämne som helst, fast man inte är sakkunnig på området. Men då kom en glad replik: "Ja, det är väl egentligen det, som då måste vara den nödvändiga förutsättningen", och det tror jag verkligen det är.

Här ha vi nu således valet mellan att ordna saken på sådant sätt, att en professur bibehålles, till vilken det inte står att uppdriiva kompetenta sökande, med alla de obehag för vetenskapen och utbildningen, som därav följa, eller också att utan någon ökad kostnad för statsverket få till stånd en anordning, som är fullt tillfredsställande, en anordning, vars nödvändighet samtliga sakkunniga ha uttalat sig för, såvida förhållandena i detta ämne skola bli på ett tillfredsställande sätt ordnade. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Bergqvist: Herr greve och talman! Jag har icke deltagit i plenarbehandlingen av denna fråga i utskottet, men inom andra avdelningen, som haft den förberedande behandlingen av ärendet om hand, har jag slutit mig till avslagsyrkandet. Jag vill visserligen icke förneka, att mycket starka skäl kunna anföras och också ha anförts till förmån för en uppdelning av ämnesområdet geologi vid universitetet i Uppsala. Dock måste jag säga, att jag inte kan se saken så som den föregående ärade talaren, som fann den så självklar, att han till och med ansåg det obehagligt att uppträda i frågan. Det är inte sagt, att frågor ligga lika självklara för intellekt, som äro konstruerade på litet annat sätt än herr Olssons, som de understundom ligga för honom. Jag kan inte komma ifrån, att det också finns skäl för att det för närvarande måste anstå med en uppdelning av detta ämne. Det statsfinansiella läge, vari vi nu befinna oss, är ett förhållande som manar till försiktighet, och jag tror, att ett uppskov kan ske så mycket hellre, som det förvisso icke medför någon större skada. Vi ha ju i alla fall en personlig professur i paleontologi i Uppsala, och då innehavaren därav ännu har en avsevärd tjänstetid kvar, finns ju ingen risk för att den

sidan av den geologiska vetenskapen icke kommer att bli representerad vid universitetet.

Min uppfattning är, att man i vårt land under senare tid visat alltför liten varsamhet vid inrättandet av nya statstjänster, och jag tror, att det blir alldeles nödvändigt, att vi slå in på en väg, där en större varsamhet i detta avseende iakttages. Det är enligt min uppfattning bättre att ha en till antalet relativt mera begränsad tjänstemannakår, som man kan någorlunda väl avlöna, än att ha en stor, som är illa avlönad. Snart kommer på kammarens bord statsutskottets utlåtande rörande dyrtidstillägg åt statstjänare. Där uttalar majoriteten oförbehållsamt, att det är nödvändigt att något sänka den reallön, som man hittills ansett vara skälig för statstjänstemän; och när det gått så långt, förefaller det mig verkligen, som om man varit allt för snabb till att inrätta nya statstjänster här i landet. Vad jag nu sagt anser jag också kunna gälla befattningshavare inom det vetenskapliga området. En vetenskapsman, som icke behöver ha ekonomiska bekymmer, kan ju ovedersägligen ägna sig mera odelat åt sitt arbete än en, som skall kämpa med bekymmer för dagens uppehälle och nödtorft. Det är också bekant och måste erkännas, att våra professorer äro oskäligt lågt avlönade i förhållande till den kompetens man fordrar av dem och de krav man ställer på dem.

Om förändring av prof. C. Wimans personliga professur. (Forts.)

Jag tror också, att en för långt driven specialisering inom det vetenskapliga arbetets område har flera olägenheter med sig. Den försvårar det nödiga sammanhanget mellan vetenskapens discipliner och den förorsakar en förlängning av studierna. Jag skulle kunna i detta sammanhang anföra ett yttrande här ur propositionen av professor Högbom, där han visserligen vänder sig mot en ytterligare uppdelning av det geologiska ämnet i tre professurer. Där säger han något, som jag tycker även kan anföras redan när det gäller inrättandet av två professurer på det området. "För min personliga del", säger han, "är jag för övrigt icke alls övertygad om att fördelarna för universitetsstudierna av en så långt driven uppdelning av läroområdet skulle uppväga de därav följande olägenheterna. För flertalet av de studerande är det ur allmän bildningssynpunkt värdefullare att förvärva en något bredare lagd vetenskaplig underbyggnad med därav följande vidare vyer än att fördjupa sig i trängre begränsade specialområden. Det förra befordras genom vidare gränser för professurer och examinationsområden, det senare blir en konsekvens av en långt gående specialisering av dem och kan undvikas endast genom en motsvarande förlängning i studietiden. Då emellertid det följer stora och betungande olägenheter av studietidens förlängning, vilka på många sätt skulle verka nedtryckande på hela vårt kulturella liv, synes det vara ett beaktansvärt intresse att specialiseringen vid våra lärosäten icke drives allt för långt."

Jag vågar också uttala en stilla undran, om det inte vore klokt att ta i övervägande ändamålsenligheten av en viss arbetsfördelning mellan de olika universiteten och högskolorna, så att man på det ena stället specialiserar sig på vissa områden och på andra ställen på andra om-

Om förändring av prof. C. Wimans personliga professur.
(Forts.)

råden. Detta har man knappt försökt hittilldags. I stället jäktar man bara efter att ha det precis lika överallt. Får Uppsala en ny professur i ett ämne, skall Lund genast ha en motsvarande och vice versa. Men skall man hålla på med det i längden, blir det alldeles för dyrt i ett land som vårt.

Man har framhållit — och det gjorde den senaste ärade talaren här — att ifrågavarande uppdelning icke skulle medföra några avsevärda kostnader. Ja, tar man hänsyn till själva professorslönen, är det ju sant, men man måste vid frågans behandling även ta med i beräkningen den nya institution, som nödvändigt följer av inrättandet av en ny professur. Nu ha visserligen reservanterna insatt ett förbehåll i sitt yttrande, där de säga: "Då utskottet alltså tillstyrker Kungl. Maj:ts framställning i förevarande del, sker detta likväl under förutsättning, att professurens förändring från personlig till ordinarie icke får utgöra anledning till ökade krav på anslag för institutionsändamål." Men jag vågar tro, att detta är mera en from önskan än ett krav, som man kan upprätthålla för framtiden. Ser man på motiven för den här ifrågasatta uppdelningen eller förändringen av den personliga professuren till en ordinarie, framhålles där mycket starkt som ett argument frågan om institutionen. Professor Högbom säger: "Det är uppenbart, att nu rådande institutionsförhållanden, i undervisningens och det vetenskapliga arbetets intresse, borde snarast möjligt ordnas på ett mera tillfredsställande sätt och helst så, att vad som hör till den paleontologiska avdelningen bleve avskilt från det övriga och finge professorn i paleontologi såsom prefekt, ävensom att en proportionerlig del av det för institutionen i dess helhet utgående anslaget finge av honom disponeras." Och samma sak upprepar han i ett senare yttrande.

Något absolut trängande behov att göra frågan om den personliga professurens förändring till en ordinarie aktuell just nu finns enligt mitt förmenande icke. Vi ha, som jag förut påpekat, en professur i paleontologi, fastän det är en personlig professur, och det förefaller mig, som om det vore tillräckligt, att man toge upp frågan om en uppdelning av detta ämne vid den tidpunkt, då ämnets professor börjar närma sig pensionsåldern. Då kanske också de ekonomiska förhållandena ha förändrat sig så, att de blivit gynnsammare, och man har även kunnat få tillfälle att ta under övervägande, om man beträffande specialiseringen av undervisningsämnen vid universiteten kan gå den väg, som jag nyss antydde, så att ett slags arbetsfördelning komme att äga rum.

Nu invänder man, att det är omöjligt att få kompetenta sökande till professuren, därest icke en uppdelning sker. Det skälet tror jag icke, att man får tillmäta alltför stor betydelse. Om man också måste medge, att ämnet geologi omfattar så vitt skilda områden, att en man icke kan behärska dem alla, så gäller väl i alla fall detta särskilt med hänsyn till att paleontologien och den historiska geologien så att säga utgöra ett ämnesområde för sig. Men då vi ha den sidan av ämnet företrädd, är det klart, att man vid tillsättandet av den ordinarie professuren måste vid bedömandet av kompetensen lägga huvudvikten vid ådagalagd skick-

lighet i de delar av läroämnet, som vila på fysikalisk-kemiska grunder. Skulle då så illa hända, att vid den tidpunkten, då professor Wiman är färdig att avgå, riksdagen icke vill inrätta en ordinarie professur i ämnet, får man väl anordna i Uppsala liksom i Lund med en assistent för paleontologien.

Om förändring av prof. C. Wimans personliga professur. (Forts.)

Det har också sagts, att det är nödvändigt med en sådan här uppdelning för att de studerande skulle stimuleras att utbilda sig inom de olika grenarna av geologien. Jag har roat mig med att se i statskalendern och har där funnit, att det för närvarande finns docenter för alla områden och även för paleontologien. Under sådana förhållanden kan jag icke finna, att det är absolut nödvändigt att nu bifalla den gjorda framställningen, och därför, herr greve och talman, får jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet S a n d l e r: Jag kan försäkra kammaren, att man inom regeringen varit fullt medveten om, att det ingalunda är vid någon opportun tidpunkt, som detta förslag framlagts om att vid Uppsala universitet inrätta en ordinarie professur i paleontologi. Det är klart, att man har att räkna icke blott med den stämning, som naturligtvis framkallas av det rådande allmänna ekonomiska läget, utan också med det känsloläge, på vilket utskottets ärade representant nyss spelade, då han talade om angelägenheten att över huvud taget icke tillsätta några nya statsämbeten. Det måste således ha varit bestämda, klara och påtagliga skäl, som föranlett detta förslags framläggande.

Jag tror för min del inte, att det verkligen skulle vara att iakttaga statens intressen eller det allmännas intressen, ifall man bara ginge ut ifrån vad som kan vara för ögonblicket opportunt att lägga under riksdagens prövning. Läget är i denna fråga det, att professuren i geologi med mineralogi och petrografi och paleontologi, alltså i hela detta stora ämne med dess oerhörda omfattning, blivit ledig genom professor Högboms avgång. I den ordning, som universitetsstatuterna anvisa, har då uppkommit frågan, huruvida en uppdelning av professuren borde äga rum. Jag ber att få stryka under denna synpunkt. Det ligger ju i sakens egen natur, att ingen tidpunkt kan vara mera ägnad att göra ett uppdragande av den frågan lämplig än just det tillfälle, då professuren blir ledig. Det kan vara skäl att stryka under detta, därför att utskottets ärade representant gång på gång lät förstå, att vad från utskottets sida ifrågasattes ej var någonting annat än att man skulle få ett anstånd. Man skulle enligt talarens mening icke taga denna sak just nu i dessa bekymmersamma tider utan få den en smula skjuten på framtiden. Jag ber därför att särskilt få stryka under, att det är i den ordning, som måste anses vara för ett sådant ärende fullkomligt normal och naturlig, som frågan om uppdelning av denna professur bragts till riksdagens prövning.

Den föregående talaren bestred ingalunda de sakliga skäl, som tala för en uppdelning. Han medgav tvärtom uttryckligen, att här är nog ett mycket omfattande ämne, men så förfärligt farligt tyckte han det ändå

Om förändring av prof.
C. Wimans
personliga
professur.
(Forts.)

icke skulle vara, om det bleve något uppskov. Jag skall ingalunda försöka mig på att här gå in på en långrandig utläggning om innehållet i den nuvarande professuren. Jag ber endast att få erinra därom, att de två huvudområden, om vilka här är fråga, härstamma från helt olikartade discipliner. Å ena sidan har man här att göra med en disciplin, som närmast härstammar från kemien och som dessutom står i nära beröring med de fysikaliska vetenskaperna. Hela den del av ämnesområdet, som sysslar med utforskandet av våra mineralier och våra bergarter, härstammar från kemien, under det att den forskningsgren, som här närmast är föremål för diskussionen, nämligen paleontologien, har sin härstamning från botaniken och zoologien. Dess uppgift är att utforska forna tiders växt- och djurvärld; och den omständigheten att man får utforska den i vad man populärt kallar försteningarna har åstadkommit, att paleontologien i det allmänna medvetandet i så hög grad förts in under samma beteckning som den andra delen av detta forskningsområde.

Jag tror, att man egentligen icke behöver veta mer om saken än just detta, huru vitt skild härstamning de olika grenarna av detta forskningsområde hava, för att kunna känna sig övertygad om lämpligheten av en uppdelning.

Om kammarens ledamöter behagade taga del av den utredning, som föreligger i ämnet, skola kammarens ledamöter därav finna, att det gjorts gällande från de sakkunniga, som haft att förbereda detta ärende, att även en uppdelning i två professurer egentligen icke skulle fullt motsvara vad detta ämnes omfång kräver. Förutom det stora område, som jag nyss har berört för vårt lands vidkommande — närmast utforskandet av urbergens geologi — och det område, som den personliga professuren i Uppsala nu omfattar — forskningen i paleontologi — ingår i det nuvarande ämnet såsom en mycket stor och betydelsefull del speciellt för vårt lands vidkommande utforskandet av vårt lands utvecklingshistoria under den allra senaste tiden, det kvartärgeologiska området. Det har gjorts gällande från en av de tre sakkunniga, som yttrat sig i ämnet, att det egentligen skulle krävas just i vårt land, som till 90 procent är sammansatt av urberg och där de kvartärgeologiska bildningarna äro av en alldeles fundamental betydelse för landets nuvarande skaplynne och även för vårt näringslivs gestaltning, att man hade tre professurer, en för urbergsgeologi, en för kvartärgeologisk och en för paleontologisk forskning. Det är gentemot detta uttalande, som professor Högbom, den förutvarande innehavaren av professuren i Uppsala, riktat den varning mot en alltför långt driven specialisering, som utskottets representant nyss citerade från talarstolen. Jag får säga, att det är något överraskande att få höra detta uttalande citerat såsom ett belägg för att kammaren här borde bibehålla den nuvarande anordningen beträffande detta ämne i stället för att göra en uppdelning av ämnet i två olika ämnen. Det kan tillfogas, att ingen bör kunna med större sakkännedom yttra sig i denna fråga än den förtjänte representant för den geologiska vetenskapen, som nu lämnat sitt ämbete ifrån sig och lämnat

det testamentet efter sig, som den första ärade talaren erinrade om, nämligen att han själv icke skulle kunna tilltro sig att sitta såsom sakkunnig och bedöma kompetensen hos de nya sökandena, om ämnet fortfarande skulle behålla hela sin stora utsträckning.

Nu framhålles ju från utskottets sida, att emot bifall till regeringens förslag skulle tala statsfinansiella skäl. Man kan ju därvidlag icke rimligen tänka på de 300 kronorna. Det gjorde ju icke heller den föregående ärade talaren, utan han pekade på att det skulle draga andra konsekvenser med sig, att det skulle leda till ett tvång att ordna institutionsförhållandena vid universitetet. Ja, jag skall tillåta mig härtill knyta allenast den anmärkningen, att frågan om institutionsförhållandena i Uppsala kommer att vara i precis samma läge antingen riksdagen bifaller regeringens förslag om att förvandla den personliga professuren i paleontologi till ordinarie eller om riksdagen skulle följa utskottsmajoritetens hemställan. I både det ena och det andra fallet får naturligtvis riksdagen tillfälle att pröva denna institutionsfråga precis som varje annan sådan fråga.

Det anfördes också från utskottsrepresentantens sida, att det kunde vara lämpligt med en arbetsfördelning mellan universiteten. Ja, det nuvarande läget är det, att i Uppsala finnes denna ordinarie professur i hela ämnet. I Lund finnes en motsvarande professur; vid Stockholms högskola har man däremot, oaktat man icke har någon professur i paleontologi, ändock inrättat två olika professurer inom den återstående delen av detta ämnesområde. Jag får verkligen säga, att nog är det att alltför lågt taxera värdet av att landets äldsta universitet är ordentligt utrustat på ett så pass viktigt område, om man under sådana förhållanden, då man känner, att det i alla andra länder varit nödvändigt att göra denna uppdelning, skulle vilja hänvisa allenast till den utvägen, att man kan ordna det så, att man i Lund har en professor, som är specialist i paleontologi, och i Uppsala en, som är specialist inom den andra delen av ämnesområdet.

Huvudfrågan är naturligtvis: vad ligger det egentligen för betydelse i att man nu skjuter upp ett avgörande? — Efter mitt sätt att se, måste det leda till att denna professur får kungöras ledig i hela sitt gamla omfång, att man får taga alla de svårigheter, som därav följa i fråga om att få sökande, som äro kompetenta, och ej mindre att få sakkunniga, som anse sig hava möjlighet att kunna bedöma hela detta vidsträckta område. Och varför? För vilken besparing? Jo, för dessa 300 kronor om året, som skulle kunna inbesparas till den tidpunkt, då man får taga ställning till frågan, huruvida den personliga professuren i paleontologi skall fortfarande bibehållas eller icke. Därtill skulle vara att lägga det osäkerhetstillstånd beträffande detta stora område, som måste medföra det förhållandet, att man icke vet, huruvida den personliga professuren kommer att finnas till i fortsättningen eller icke. Jag skulle vilja erinra kammaren därom, att geologien är en av de vetenskaper, inom vilka den svenska forskningen gjort alldeles särskilda landvinningar. Den svenska geologiska forskningen har ett synnerligen

Om förändring av prof. C. Wimans personliga professur.
(Forts.)

Om förändring av prof.
C. Wimans
personliga
professur.
(Forts.)

stort anseeende. På grund av vårt lands naturförhållanden har den blivit koncentrerad till de olika forskningsgrupper, som jag i det föregående berört, och jag tror för min del icke, att det kan ligga något allmänt intresse i att till en tidpunkt om tio år skjuta undan att taga ställning till frågan, huruvida detta ämne skall få den representation vid universitetet, som från olika håll allmänt medgives böra tillkomma detsamma.

Jag skall också be att få erinra därom, att beträffande den del av ämnet, varom nu närmast är fråga, nämligen den paleontologiska forskningen, så gör vårt land för närvarande hela världen mycket stora tjänster genom det forskningsarbete, som är i färd här i landet med bearbetandet av de stora Kinasamlingarna.

För min del är jag personligen övertygad därom, att om riksdagen nu skulle fälla detta förslag och hela frågan komme att vila i tio år, till dess frågan om den personliga professuren ånyo blir aktuell, då, säger jag, är jag för min del personligen övertygad om att det vid den tidpunkten icke skall kunna vara möjligt för Sverige att taga steget tillbaka, sedan man på detta område gjort så betydande insatser, som redan kunnat ske. Jag vågar utgå ifrån att denna professur i paleontologi kommer att äga bestånd, och då tror jag, att det är klokt och riktigt, att man tar den konsekvensen redan nu och vid detta tillfälle, då den geologiska professuren blivit ledig, drar försorg om att man får den mest kompetenta innehavaren åt den nya befattningen genom att åt befattningen giva det begränsade omfång, som alla sakkunniga dock ansett vara ett maximum av omfång.

Under sådana förhållanden vågar jag för min del hysa den förhoppningen, att första kammaren i denna fråga skall följa den reservation, som är avgiven, och därmed bifalla det kungl. förslaget.

Herr S w a r t z: Herr talman, mina herrar! Här är redan så mycket sagt till förmån för den uppfattningen, som kommit till uttryck i såväl Kungl. Maj:ts proposition som i reservationen, att jag egentligen icke borde hava något att tillägga. Jag har heller icke mycket att tillägga i synnerhet efter det klagörande och utredande anförande, som nyss hållits från statsrådsbänken. Men det är dock ett par saker, som jag ansett mig skyldig att alldeles bestämt understryka, därför att talaren för statsutskottets mening därvidlag syntes mig göra sig skyldig till att bagatellisera ett par synpunkter, som just äro de avgörande vid denna frågas behandling.

Han förklarade bland annat, att man icke skall gå för långt i specialisering av ämnen. Det är alldeles riktigt. Jag delar därvidlag fullständigt hans uppfattning, att man icke skall driva specialiseringen för långt. Men kan det verkligen sägas, att man här går för långt i specialisering, då alla sakkunniga i ämnet förklarar, att det icke är ett ämne utan två ämnen, som i själva verket hava endast *namnet* geologi gemensamt. Så pass strängt bokstavstrogen bör man väl icke vara, att man låter namnet förleda sig till att glömma realiteten. Det är i själva verket två

olika ämnen, som fordra vart och ett sin lärare, sin företrädare, för den händelse ämnena över huvud taget skola vid universitetet få den behandling och den omvårdnad, som universitetsämnena böra hava. Detta är grunden till att man kommit till detta förslag, att det är nödvändigt att dela upp en professur, som hittills omfattat ämnet geologi och mineralogi, i två ämnen. Dessa avdelningar äro från varandra så vitt skilda — och de bli det allt mer och mer — så att det är omöjligt att finna någon, som kan upprätthålla professuren i det omfång, som namnet innebär och i vilket professuren hittills icke heller har upprätthållits. Den avgående professor Högbon har förklarat, att han icke är sakkunnig i den del av ämnet, som det nu gäller att avskilja från den professur, dit det formellt hör, för att bilda en ny professur för sig.

Nu säger man: Varför skall man göra detta just nu? Jo, därför att tidpunkten nu är den rätta, när den ordinarie professuren är ledig. Endast vid ett sådant tillfälle är det möjligt att dela professuren och inrätta två tjänster. — Herr Bergqvist sade, att vi kunna vänta, till dess innehavaren av den personliga professuren avgått; det är tio år härefter, och det är ingen fara med detta dröjsmål. — Men det hjälper ju icke att denne avgått, för såvitt icke den ordinarie vid samma tid också avgått. Ty det är just den ordinarie professuren, som måste vara ledig, för att man skall kunna verkställa en uppdelning av densamma. Det förhållandet existerar nu; men det är alldeles omöjligt att säga, när det nästa gång kommer att existera på ett sådant sätt, att tiden är lika lämplig att då verkställa uppdelningen som den är nu.

Ja, jag skall icke mycket uppehålla mig vid vad den ärade talaren för statsutskottets mening nämnde om sparsamhet och att man icke skall inrätta nya tjänster. Däri delar jag fullkomligt hans uppfattning. Men nog tycker jag, att det är en liten smula för långt gånget att säga, att det är av sparsamhet, som man icke kan förvandla en personlig professur, som redan finnes, till en ordinarie, då det åtminstone under hela tio år framåt icke betyder någonting annat än 300 kronor mera om året och i själva verket icke ens detta. De 300 kronorna få nämligen den ordinarie betala in i pensionsavgifter, vilket i sin tur medför, att när han blir pensionsmässig, belastas icke riksstaten av den pension, som eljest givetvis skulle komma att utgå till honom lika väl som till andra innehavare av personliga tjänster. Att här tala om sparsamhet tror jag för min del är olämpligt, och jag undrar, om icke den ärade talaren kunnat med större effekt anlägga dessa synpunkter på andra områden, som äro föremål för statsutskottets behandling, än just på detta område.

Så har det sagts, att en ny institution är nödvändig på grund av den personliga professurens förvandling till ordinarie professur. Ja, det har redan bemötts. Icke kommer institutionen till stånd, därför att professuren blir ordinarie, utan den kommer till stånd — om den kommer till stånd — på grund av det behov, som förefinnes av en sådan institution. Därvid komma ju statsfinanserna att spela en väsentlig roll, det erkänner jag gärna, och jag är övertygad om att statsutskottet och dess andra avdelning med sin ordförande i spetsen ej skall underlåta att likaväl då

*Om förändring av prof.
C. Wimans
personliga
professur.
(Forts.)*

Om förändring av prof.
C. Wimans
personliga
professur.
(Forts.)

som i andra fall avböja en eventuell framställning för erhållande av medel till uppförande av en institution, för den händelse en sådan framställning skulle göras vid en i ekonomiskt avseende olämplig tidpunkt.

Jag kan icke underlåta att erinra herrarna om att för åtta år sedan inrättades i Uppsala en ordinarie professur i hygien och bakteriologi. Denna ordinarie professur saknar ännu sin institution. Det är alltså icke nödvändigt att en institution följer efter, oaktat den kan vara mycket, mycket behöflig och framställning därom gång på gång gjorts. Men tiderna ha icke ansetts vara lämpliga, och däri instämmer jag för min del. Men på samma sätt kan man vara övertygad om att icke kommer en institution till stånd på den grund, att en personlig professur ändras till en ordinarie, då det icke för en ordinarie professur lyckats att efter åtta år få någon institution.

Ja, vad här sagts om lämpligheten av att dela upp ämnen på olika universitet kan jag hålla med om, om det verkligen vore en del av samma ämne, men då det är ett alldeles särskilt ämne, kan jag för min del inte förstå det riktiga och lämpliga i att man i ett ämne har undervisning vid ett universitet, under det att man icke har någon undervisning i ämnet vid ett annat. För att få sådan undervisning måste man då fara till det andra universitetet. Jag tror icke, att det är sparsamhet vare sig med statens eller de studerandes medel och ännu mindre någon vetenskaplig rättvisa, som på det sättet skulle komma till uttryck.

Jag anhåller därför att få yrka bifall till reservationen.

Herr Bergqvist: Herr statsrådet Sandler uttalade sin överraskning över att jag i mitt anförande citerade professor Högbom såsom belägg för att man icke bör driva specialiseringen inom det vetenskapliga området alltför långt, och han påpekade, att detta yttrande hade avseende på ämnets fördelning på tre professurer, under det jag använt det såsom belägg i fråga om fördelningen på två professurer. Men kanske undgick det herr statsrådet att jag dock uttryckligen framhöll, att det visserligen i professor Högboms uttalande var fråga om en tredje professur i ämnet geologi ehuru jag analogivis använde yttrandet i mitt syfte.

Sedan sade herr statsrådet, att vi i avseende å institutionsförhållanden komme i precis samma läge, oavsett om kammaren fattade det ena eller andra beslutet i professursfrågan, och herr Swartz underströk detta också mycket kraftigt. Jag måste dock konstatera, att båda de ärade talarna befinna sig i strid med synpunkter, som professor Högbom gjort gällande, ty han säger så här: "Och sist men icke minst medför ett uppskov med denna frågas avgörande, att ett, såsom i min år 1920 inlämnade skrivelse framhållits, oundgängligt ordnande av den geologiska institutionens och paleontologiska samlingarnas lokal-, utrymmes- och anslagsfrågor, till skada för undervisning och vetenskapligt arbete, för lång tid framskjutes, och att man under en följd av år framåt måste söka komma till rätta med dessa angelägenheter genom provisoriska anordningar." Sålunda sätter professor Högbom för sin

del frågan om institutionen i omedelbart sammanhang med frågan om ämnets uppdelning på två professurer.

Herr Swartz sade vidare, att paleontologien var något fullkomligt annat än geologi. Ja, är det så, vet jag icke, varför man så starkt advocerar för uppdelningen, ty är det två skilda ämnen, då är det ju klart, att professuren i geologi bör besättas och att för ämnet paleontologi får man sörja sedan, när den personliga professurens innehavare blivit pensionsmässig. Så säger herr Swartz, att uppdelningen absolut icke kan ske annat än då den ordinarie professuren är ledig. Men jag undrar om den satsen kan upprätthållas, ty det finnes säkerligen ingen omöjlighet att uppdelna ämnet även under den tid en ordinarie professor sitter. Man kan alltid vara förvissad om, att en ordinarie professor är villig att lämna från sig en del av sitt ämne, ifall det befinnes vara för vidsträckt.

Sedan framhöll herr Swartz, att jag borde placera min sparsamhet på lämpligare punkt än denna. Jag vet mycket väl, vad herr Swartz syftar på, men jag har redan garderat mig häremot, ty jag har sagt, att man icke bör hava en så talrik tjänstemannakår, att man har svårt att förse den med tillräckliga löner. Därför, då jag kommer att kämpa för högre dyrtidstillägg än statsutskottets majoritet föreslagit, gör jag det under förutsättning att man på samma gång aktar sig för att onödigt eller åtminstone alltför ovarsamt utöka numerären på tjänstemannakåren.

Herr Andersson, Karl Andreas: Herr greve och talman! Utskottet anför såsom skäl för sitt avstyrkande av det föreliggande förslaget, att ett bifall till detsamma skulle medföra vissa konsekvenser. Däremot får jag säga, att om man icke vill en sak, är det så ofantligt lätt att just komma fram med talet om farliga konsekvenser. Herr Bergqvist talade om sparsamhet och sade, att det vore bättre att hava färre men väl avlönade tjänstemän, och han tillade, att professorerna vore för lågt avlönade. Vad universitetsprofessorerna beträffar, vill jag medgiva, att det är riktigt, men även om en professor är aldrig så väl avlönad, kan han icke utföra större forskningsarbete än tid och hans möjligheter över huvud medgiva. I detta avseende kan man icke jämföra en professors arbete med en administrativ tjänstemans.

Vidare gick det såsom en tråd genom herr Bergqvists första anförande, att det icke var skäl att uppdelna ämnet på två professurer *nu*, och man fick den föreställningen, att när professuren i paleontologi blir ledig, skulle rätta tiden vara inne för en uppdelning. Nu har emellertid uppvisats, att uppdelning *nu* av professuren skulle kunna ske utan att medföra nämnvärd kostnad. Alltså skulle uppskjutande av frågan nu egentligen vara för uppskjutandets egen skull, men det må dock ytterligare framhållas att mycket starka skäl tala för att uppdelningen verkställs just nu, när den ordinarie professuren i geologi står inför sitt återbesättande. Herr Bergqvist säger, att nog finns det kompetens tillräcklig för detta stora ämne. Ja, det kan man ju säga, men kompetensen blir

Om förändring av prof. C. Wimans personliga professur.
(Forts.)

Om förändring av prof. C. Wimans personliga professur. (Forts.)

naturligtvis därefter, och i varje fall har den nu avgående professorn i geologi framhållit, att det icke är möjligt för en person att behärska det vidsträckta ämnet.

För min del får jag erkänna, att jag sällan har sett ett förslag så väl motiverat och så väl utrett som det nu föreliggande. Den som haft tillfälle att något sätta sig in i geologiens olika delar, måste också vara på det klara med att det är rent utav orimligt att hava en ordinarie professor i ett så vitt omfattande ämne som detta. Såsom statsrådet Sandler framhållit, har Sverige i detta ämne gjort en verkligt betydande kulturinsats, en kulturinsats, som går långt tillbaka i tiden, och som under senare hälften av sista seklet gjort sig särskilt pregnant gällande. Jag föreställer mig, att kammaren uppskattar detta förhållande och anser, att det bör finnas möjlighet för Sverige att fortfarande intaga denna ledande ställning på den geologiska forskningens område. Men jag vill påpeka en annan sak, och det är att det geologiska forskningsarbetet har även en mycket stor praktisk betydelse. Detta gäller särskilt den gren av geologien, som omfattar mineralogi och petrografi, och i detta avseende komma vi icke ifrån, att det är av största vikt för oss, att undervisningen och forskningen på detta område kunna bedrivas så intensivt och tidsenligt som möjligt, för att vi på bästa sätt skola kunna tillgodogöra oss våra naturtillgångar av bergarter, malmer och mineral. Härigenom ökas även möjligheten för oss att ytterligare utfinna och tillgodogöra oss de värdefulla tillgångarna i vårt lands berggrund. Men icke blott för bergsbruket utan även för jordbruket kan denna forskning få stor betydelse. Därför synes det mig angeläget, att riksdagen ser till, att möjligheterna på detta område icke beskäras, utan att forskningen har tillfälle att här bedriva ett tidsenligt och gagnande arbete.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Swartz: Jag ber om ursäkt, men det är blott ett par ord jag har att tillägga i anslutning till vad den siste ärade talaren sade och i anledning av ett uttalande från herr Bergqvist, som jag glömde att förra gången beröra. Han förklarade, att då den ordinarie professuren nödvändigt måste nu tillsättas, är det naturligt att den sökande bör komma i fråga, som är sakkunnig på den rena geologiens och mineralogiens område, och att man därvid icke har att taga hänsyn till eventuell sakkunskap på paleontologiens område. I detta avseende får jag säga, att så länge icke paleontologien är skild från den ordinarie professuren, så lär det icke vara omöjligt, för den händelse en på paleontologiens område särskilt högt meriterad man söker den ordinarie professuren, under det medtävlaren icke på långa vägar är en på detta område hemmastadd person och icke äger överdriven kompetens på den rena mineralogiens och geologiens område, är det, säger jag, icke alls omöjligt — jag skulle kunna anföra exempel på motsvarande förhållanden — att den förre av dessa sökanden blir utnämnd till innehavare av den ordinarie professuren, och det vore synnerligen olyckligt, därför att profes-

suren i mineralogi och geologi är av största vikt och betydelse med hänsyn till den undervisning, professurens innehavare måste lämna åt våra blivande geologer och dem, som i praktiken tillämpa denna vetenskap. Enär även detta är en omständighet, som ingalunda ligger inom orimlighetens område och som kan undvikas genom en så enkel åtgärd som den föreslagna, är detta ytterligare en sak, som talar till förmån för Kungl. Maj:ts proposition.

Om förändring av prof. C. Wimans personliga professur. (Forts.)

Herr Bergqvist: Jag vill endast för min del säga, att jag icke tror, att anledning föreligger till någon som helst farhåga för att kompetensen härvidlag skulle komma att ligga huvudsakligen på paleontologiens område, därför att det i Sverige finnes endast en paleontolog bland docenterna, och denne är ganska ung.

Herr Olsson, Oscar: Jag vill i anledning av det sista anförandet fästa den ärade talarens uppmärksamhet på, att om nuvarande innehavaren av den personliga professuren skulle söka denna ordinarie professur odelad, till vilken han kanske icke har den reella kompetensen, dock icke någon makt i världen torde kunna hindra honom från att få den.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på avslag å utskottets hemställan och antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslags en så lydande omröstningsproposition:

Den, som avslår vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 36 och antager det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 69;
Nej — 51.

Ang. utvidgad
tillämpning
av lagen om
behandling av
alkoholister.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister.

Genom en den 21 mars 1922 dagtecknad proposition, nr 235, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

LAG

om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 30 juni 1913 (nr 102) om behandling av alkoholister.

Härigenom förordnas, att 1 § i lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

1 mom. Är någon — — — — — av alkoholister.

2 mom. Sådant förordnande må ock meddelas, där någon, som är hemfallen åt dryckenskap, blivit under de två senast förflutna åren upprepade gånger dömd till ansvar för fylleri.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet med viss motivering hemställt, att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av greve *Spens*, som dock ej angivit sin mening.

Greve *Spens*: I utskottet har jag icke kunnat biträda pluralitetens förslag att nu tillstyrka den föreliggande kungl. propositionen, som avser utvidgning av lagen om behandling av alkoholister, så att den, som är hemfallen åt dryckenskap och under de två senast förflutna åren upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri, skall kunna tvångs-internerats på alkoholistanstalt. Mina skäl mot lagens antagande redan nu äro huvudsakligen två.

Det första skälet är, att tillgången på platser å våra alkoholistanstalter icke är tillräcklig för en så stor tillökning av dit hänvisade personer, som det här är fråga om, och icke heller på åtskilliga år kan anses bliva det, då, såsom utskottet i nästa ärende å föredragningslistan själv medgiver, det under nu rådande ekonomiska förhållanden icke är att räkna med möjligheten att för ändamålet uppföra varken någon ny statlig anstalt eller andra nya sådana anstalter, vilka icke uppförts av staten, men av konungen erkänts såsom allmänna alkoholistanstalter.

Det andra skälet är, att den utredning, som riksdagen år 1918 i anledning av en då väckt motion begärde och som ligger till grund för

den förevarande propositionen, icke, såvitt jag kan finna, är fullständig. Riksdagen hemställde i sin skrivelse 1918 — då förhållandet var det, att på alkoholistanstalterna det var mycket gott om platser under det att nu ett motsatt förhållande är rådande, så att det nu är mycket ont om platser — att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida icke lagen om behandling av alkoholister lämpligen borde utsträckas att omfatta jämväl den, som vore hemfallen åt dryckenskap och upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri; och riksdagen säger i skrivelsen, att det syntes nödigt att låta verkställa utredning för utrönande av *dels* det antal personer, som genom en dylik utsträckning av lagens omfång kunde bliva i behov av anstaltsvård och *dels* möjligheten av att åt detta ökade antal bereda sådan vård.

*Ang. utvidgad
tillämpning
av lagen om
behandling av
alkoholister.
(Forts.)*

Nu har emellertid socialstyrelsen vid sin undersökning av antalet personer, som kunde anses bliva i behov av anstaltsvård, i sina frågeformulär uppställt sådana frågor till besvarande, att det vid bearbetningen av de inkomna svaren visat sig omöjligt att särskilja svaren på de olika frågorna, utan hava de i svaren angivna siffrorna sammanräknats. Resultatet av undersökningen i denna del blir därför endast, att man får veta, att under åren 1917, 1918 och 1919 av för fylleri anhängna eller utan anhållan sakfällda personer ett antal av respektive 5,998, 6,451 och 11,021 betecknats såsom "begivna på starka drycker". Socialstyrelsen säger emellertid själv, att då uttrycket "begiven på starka drycker" i allmänhet torde användas för ett mindre långt gående förfall än "hemfallen till dryckenskap", är det tvivelaktigt, om de angivna siffrorna skulle blivit så höga, därest sist nämnda i alkoholistlagen förekommande bestämning "hemfallen till dryckenskap", följts i frågeformuläret.

Den av socialstyrelsen gjorda utredningen i avseende å antalet personer, som kunde bliva i behov av anstaltsvård, är sålunda enligt min mening synnerligen ofullständig. Nu är det visserligen, såsom utskottet framhållit, mycket svårt, ja till och med omöjligt att exakt beräkna det antal personer, som kan förutsättas ifrågakomma till internering å alkoholistanstalt, ty *dels* skola vårdkostnaderna med tillhörande utgifter för beklädnad och annan personlig utrustning bekostas av vederbörande kommuner eller enskilda, och detta verkar naturligtvis hämmande på ansökningar om intagning, och *dels* kunna ju nykterhetsnämnderna genom i alkoholistlagen omförmälda förebyggande åtgärder minska antalet av dem som komma att interneras, men man hade, om nämnda av socialstyrelsen verkställda utredning varit fullständig, fått veta ungefärligen det antal alkoholmissbrukare, på vilka lagens bestämmelser om internering skulle kunna tillämpas. Nu har emellertid utskottet å sid. 4 i utlåtandet anført en del siffror, som ju lämna en viss upplysning, dock ej enligt min mening tillräcklig i detta hänseende. Sålunda angiver utskottet bland annat, att antalet kroniska alkoholister under år 1920 skulle vara 12,358, samt att antalet recidivister, som under samma år begått tre fylleriförseelser, utgjort 1,030, fyra fylleriförseelser 451 samt fem eller flera fylleriförseelser 490.

Ang. utvidgad
tillämpning
av lagen om
behandling av
alkoholister.
(Forts.)

Dessa komma säkerligen att lämna en anseelig kontingent till alkoholistanstalterna, om lagen antages.

Socialstyrelsen och styrelsen för statens alkoholistanstalt ha visserligen i sitt i januari 1921 avgivna yrkande ansett, att lagen borde antagas nu, men i januari 1921 var tillgången på anstaltsplatser mycket större än nu. Under de två sista åren har en mycket stark tillströmning till alkoholistanstalterna ägt rum.

För mig står det fullt klart att, med det nit som nykterhetsnämnderna på sista tiden utvecklat, sedan de nu även kommit i full verksamhet och fått statsbidrag till densamma, ett högst betydande antal fyllerister komma att föreslås till internering, om lagen nu antages, samt att den nuvarande tillgången på anstaltsplatser är mycket otillräcklig för ändamålet. Detta synes också Kungl. Maj:t anse, då lagen enligt dess lydelse skulle träda i kraft först å dag, som konungen komme att förordna. Det är därför tydligt, att riksdagen, om lagen nu antages, inom kort har att motse en kungl. proposition om uppförande av en ny alkoholistanstalt.

De nuvarande anstalterna äro redan nu otillräckliga för det antal, som enligt nu gällande lag internering begäres för; och för sådant ändamål har utskottet i nästa ärende å föredragningslistan, på föranledande av enskild motionär, begärt utvidgning av den avdelning å Svartsjö, som nu är avsedd för disciplinära alkoholister, så att den även skulle upptaga oförbätterliga sådana. Även om därigenom Venngarn, som nu är fullbelagt, kommer att något avbelastas, behövas de platser, som sålunda bliva lediga där, för sådana, som enligt nu gällande lag vänta på intagning. Att lägga andra än oförbätterliga på Svartsjö, där de ej åtminstone utomhus, kunna skiljas från tvångsarbetsfångarna, kan ej vara lämpligt. Å erkända vårdanstalter, som icke äro statens, finnas för närvarande för manliga alkoholister lediga endast 11 platser å Floda koloni i Jämtland och 15 å Göteborgs stads anstalt vid Lerjeholm, men Flodaanstalten kommer enligt upplysning i nästa ärende måhända att nedläggas till följd av där pågående järnvägsbyggnadsarbeten och då svårigheter synas uppstå att flytta densamma till annan plats. Göteborgs stads anstalt är visserligen nu öppen för alkoholister även från andra orter, i den mån utrymmet så medgiver, men om denna lag antages, behöver staden naturligtvis anstalten för egen räkning.

Om internering av en fyllerist begäres, är konungens befallningshavande skyldig att döma honom därtill, om laga skäl därtill föreligga. Kan därefter beslutet av brist på plats ej verkställas inom sex månader från det beslutet vunnit laga kraft, är det förfallet. Om så sker, är det ägnat att minska aktningen för lag, som hittills, åtminstone till på sista tiden, stått högt i vårt land. En person kan ock bli psykiskt nedtryckt av att gå länge och vänta på verkställighet. Har han arbetsanställning, mister han givet densamma.

Av dessa skäl, herr talman, har jag ansett, att den kungl. propositionen icke för närvarande bör bifallas. Därmed kan gott anstå, till dess utredningen blivit fullständigare. En sådan synes kunna vinnas i sam-

band med den utredning, som pågår på grund av riksdagens skrivelse år 1920 om revision av gällande lagbestämmelser mot fylleri och dryckenskap, och det synes mig, att ifrågavarande lagförslag lämpligen kan vila till dess.

Jag yrkar alltså, herr talman, för närvarande avslag å den kungl. propositionen.

Ang. utvidgad tillämpning av lagen om behandling av alkoholister.
(Forts.)

Herr Petré, Bror: Den föregående talaren har anfört såsom skäl för sitt yrkande om avslag å propositionen, dels att antalet platser på de allmänna alkoholistanstalterna i landet vore så ringa, att det icke skulle vara möjligt att f. n. bringa i tillämpning denna föreslagna utvidgning av alkoholistlagens tillämplighetsområde, och dels att den utredning, som av riksdagen påkallats i fråga om behovet av anstaltsplatser på grund av en dylik utsträckning av lagens räckvidd och möjligheten att tillgodose samma behov, icke på ett tillfyllestgörande sätt hittills förebragts. Jag förutsätter, att jag får tolka talarens anförande så, att han därmed velat säga, att han icke i sak har någonting att erinra emot den utvidgning av alkoholistlagens tillämplighetsområde, som i propositionen föreslås. Och det är nog i själva verket ganska svårt att sätta sig emot denna utvidgning, därför att erfarenheten på detta område talar ett så oförtydligt språk om behovet därutinnan. Från det praktiska nykterhetsarbetet i de större städerna står det klart, att det finnes många, särskilt yngre, ogifta män, som icke falla in under någon av de nu gällande indikationerna för internering, men som behöva kunna omhändertagas i enlighet med lagens bestämmelser för att såmedelst kunna återföras till ett ordentligt levnadssätt.

Nu har emellertid den föregående talaren till stöd för sitt avslagsyrkande vänt sig närmast mot den starka optimism, som ligger bakom utskottets uppfattning i fråga om möjligheten att tillgodose det nödiga antalet anstaltsplatser. Jag vill till en början göra en liten erinran i fråga om två av de faktiska uppgifter, han därutinnan anförde. Han talade om siffran 12,358 såsom avseende antalet år 1920 för fylleri dömda personer, vilka betecknats såsom kroniska alkoholister uti den av utskottet åberopade statistiken. Den siffran omfattar emellertid icke blott kroniska alkoholister, utan även den grupp, som betecknas såsom "begivna på starka drycker". Och självfallet är, att utvidgningen av gruppen härigenom blir betydlig, om än gränslinjen mellan dessa två beteckningar är svår att draga.

Vidare sade talaren, att det vore känt, att en av de s. k. erkända anstalterna vore på väg att nedläggas, nämligen Floda koloni i Jämtland. Om jag ej är oriktigt underrättad, är förhållandet emellertid nog det, att denna anstalt just f. n. håller på att flyttas till en annan del av landet, där den kommer att fortfarande fungera.

Sedan berörde greve Spens en del av de av utskottet påpekade förhållandena, som enligt utskottets mening skulle tyda på att antalet av dem, som på grund av lagutvidgningen ytterligare skulle behöva beredas anstaltsvård, ej behövde bliva alltför stort. Jag skall icke närmare inlåta mig på de uttalanden, som därutinnan gjordes, utan i berörda hän-

Ang. utvidgad
tillämpning
av lagen om
behandling av
alkoholister.

(Forts.)

seende hänvisa till vad utskottet därom yttrat samt vill endast stryka under den viktigaste av dessa angivna omständigheter, nämligen den allmänpreventiva verkan, som lagändringen utan tvivel kommer att medföra. Blotta vetskapen om att en lag finnes, som möjliggör för dessa fyllerister, som äro kroniska alkoholister, att bli omhändertagna och i mån av behov internerade, kommer att minska antalet av straffade fyllerister. Greve Spens uttalade den förmodan, att nykterhetsnämnderna skulle inrikta sitt nit på att få anstaltsvård igångsatt för ett betydande antal av dylika fyllerister. Jag tror nu för min del, att nykterhetsnämndernas nit framför allt går ut på förebyggande åtgärder såsom varande deras kanske viktigaste uppgift i det dem åliggande arbetet. Det blir således i de flesta fall så, att man låter fylleristerna av detta slag stå under observation under någon tid, giver dem varningar och söker förmå dem att ingå i nykterhetsföreningar m. m., innan man tillgriper den sista åtgärden med internering. Det blir därför av dessa nu angivna och de i utskottsutlåtandet i övrigt anförda skäl ej i så många fall, där internering verkligen kommer till stånd.

Jag förutsätter för min del, att man icke har att vänta sig någon proposition från Kungl. Maj: ts sida om uppförande av ny statlig alkoholistanstalt såsom en omedelbar följd av denna lagändring. Om nästföljande betänkande från andra lagutskottet kommer att av kamrarna bifallas, kan man först och främst vänta sig en utökning av beläggningen å Svartsjö, vilken kommer att i sin ordning medföra en motsvarande minskning i beläggningen å, framför allt, Venngarn. Vidare har man i avseende å Venngarn att räkna med möjlighet till en ej ringa överbeläggning därstädes. Enligt uppgift, som jag fått från föreståndaren å Venngarn, kunna där mottagas alkoholister i större utsträckning än det för anstalten beräknade antalet av 100 utan nämnvärt ökade administrationskostnader. Vidare gäller det att tillse, i vad mån tendenserna till tvångsinternering ökats under de senaste åren på grund av nykterhetsnämndernas större livaktighet. Skulle dessa förhållanden, sammanställda, tyda på, att det ur synpunkten av tillgängliga anstaltsutrymmen kan vara någon fara i att denna lag tillvidare bringas i tillämpning, är det självfallet, att Kungl. Maj: t väntar med lagens ikraftträdande. Kungl. Maj: t kommer givetvis, att, i den mån lagens ikraftträdande synes betinga ökat antal anstaltsplatser, sörja för riksdagens medverkan till att nödigt antal sådana finnes att tillgå, så att, om uppförande av ny statsanstalt skulle för ändamålet erfordras, riksdagen kommer att få tillfälle att behandla den frågan, innan ikraftträdande av lagen sker.

Jag håller alltså för min del före, att det icke är någon som helst risk med att godtaga den kungl. propositionen, och att den däri innefattade utvidgningen av alkoholistlagens tillämplighetsområde kommer att visa sig bli till påtagligt gagn.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Greve Spens: Endast ett par ord med anledning av vad den ärade föregående talaren nu anförde.

Han har icke bestritt att, om lagen nu antages, och det visade sig, att de nuvarande anstalterna icke vore tillräckliga, utan nya sådana behövde byggas, en kungl. proposition om en ny anstalt skulle bliva följden av lagens antagande. En sådan proposition kan riksdagen ej underlåta att bifalla, om den föreliggande lagen antages. Det är just den saken, som gör, att jag för min del har anfört reservation. Jag anser för min del alldeles uteslutet, att under de närmaste åren någon ny byggnad för ändamålet kan komma i fråga, och därför, herr talman, vidhåller jag mitt yrkande.

*Ang. utvidgad
tillämpning
av lagen om
behandling av
alkoholister.
(Forts.)*

Herr Petré, Alfred: Endast ett par ord. Greve Spens nämnde i sitt första anförande, att tillgången på platser för tvångsinternering av alkoholister var otillräcklig. Så är icke förhållandet. Alla till statens alkoholistanstalt anmälda hava, sedan återflyttningen till Venngarn ägt rum, omedelbart kunnat mottagas. Högsta beläggnings-siffran på Venngarn har varit 104, vilket är föga över den normala beläggningen. Men anstalten kan betydligt överbeläggas, och under denna månad har det för övrigt visat sig en nedgång; antalet har nämligen minskats med fem sedan den 1 april, och nu kommer en tid, då utskrivningarna bli talrikare, ty utskrivningar äga framför allt rum under de årstider, då det är lättare att anskaffa arbete. Vidare är det så, att en av de erkända anstalterna, den vid Lerjeholm, icke är mer än till hälften belagd.

Huruvida på grund av lagens utvidgning — den bästa tidpunkten för dess promulgerande lägges ju i Kungl. Maj:ts hand att bedöma — det kan behövas några nya anstalter, beror, såsom redan framhållits av utskottets ordförande, helt och hållet på huruvida det på annat sätt kan ordnas för dem, vilka upprepade gånger hava recidiverat och därför praktiskt kunna betraktas såsom oförbätterliga. På grund av lagens preventiva verkan, som, ju längre den får verka, kommer att allt mera göra sig gällande, blir med åren antalet oförbätterliga proportionsvis större bland de intagna, och i den mån det på annat sätt ordnas för dessa, komma platserna på statens alkoholistanstalter att bättre räcka till. I det hänseendet har utskottet uti sitt andra betänkande, fränsett att utskottet tillstyrkt överflyttning av alkoholister till Svartsjö i större utsträckning än hittills varit tillåtet, också pekat på möjligheten av att i framtiden lösa frågan om de oförbätterliga alkoholisternas omhändertagande i samband med de arbetshem, som skola inrättas jämlikt fattigvårdslagens 33 §. Under sådana förhållanden, och då det är lagt i Kungl. Maj:ts hand att besluta om tidpunkten för lagens trädande i kraft, hemställer jag om bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Om åtgärder för beredande av anstaltsvård åt vissa alkoholister. Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 15, i anledning av väckt motion angående en provisorisk lag om intagande av vissa alkoholister å anstalter, som omförmälas i 31 och 33 §§ av lagen om fattigvården.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 81, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herrar *Alfred Petré*n och *von Koch* hemställt, att riksdagen för sin del ville antaga en i motionen införd provisorisk lag om intagande av vissa alkoholister å anstalter, som omförmälas i 31 och 33 §§ av lagen om fattigvården den 14 juni 1918.

Utskottet hade i det föreliggande utlåtandet på återopade grunder hemställt, att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte hos Kungl. Maj: t anhålla om vidtagande av erforderliga åtgärder för att sådana recidiverande alkoholister, om vilka, på grund av deras föregående föga utsikt till förbättring finge anses föreligga, måtte kunna, i enlighet med i utlåtandet anförda synpunkter, intagas å respektive statsanstalter för alkoholister vid Svartsjö och i Landskrona.

Reservation hade avgivits av herrar *Wahl* och *Magnusson* i Kalmar beträffande viss del av motiveringen.

Herr *Wahl*: Herr talman! Såsom framgår av betänkandet, har jag jämte herr *Magnusson* i Kalmar reserverat mig mot viss del av utskottets motivering. Jag ber att med några ord få precisera vad det är, som vi icke kunnat vara med om.

Motionärerna hava ju yrkat, att riksdagen ville för sin del antaga en provisorisk lag, varigenom person, som tidigare vårdats på allmän anstalt för alkoholister, skulle, "därest föga utsikt finnes för hans förbättrande genom anstaltsvården, kunna intagas å sådant arbetshem, som omförmäles i 31 och 33 §§ av lagen om fattigvården den 14 juni 1918". Syftet härmed är ju tvåfaldigt, nämligen dels beredandet av ökade möjligheter för vård av alkoholister å de allmänna alkoholistanstalterna i riket och dels avskiljande från statens vårdanstalt för manliga alkoholister vid Venn garn av de recidiverande alkoholister, om vilkas förbättrande föga utsikt förefinnes.

Socialstyrelsen, som yttrat sig, har åter — under framhållande att frågan huruvida den ännu föga utvecklade arbetshemsorganisationen längre fram kunde direkt komma jämväl alkoholistsvården till godo, måste ställas å framtiden — funnit bästa lösningen vara att söka däri, att indikationerna för intagande å alkoholistanstalten vid Svartsjö utvidgades att omfatta jämväl nu ifrågavarande kategori av alkoholister, detta så mycket hellre som de nu gällande villkoren för intagande å anstalten vore så snäva, att anstalten hittills icke vid något tillfälle varit belagd med ens en tredjedel av nuvarande vårdplatsantalet, vilket dessutom vid behov kunde utan svårigheter eller avsevärda kostnader betydligt utökas.

Utskottet har av rena lämplighetsskäl anslutit sig till den av socialstyrelsen förordade lösningen. Utskottet har dock samtidigt ansett sig

i motiveringen böra uttala, att ur principiell synpunkt synes intet vara att erinra mot det av motionärerna framförda uppslaget. Det är just mot detta sista uttalande, som reservanterna vända sig. Arbetshemmen hava ju beslutits för att där skola intagas dels i någon mån arbetsföra behövande, vilka äro i behov av anstaltsvård, men icke lämpligen kunna emottagas eller behållas å ålderdomshem, dels ock sådana personer, som icke fullgöra sin försörjningsplikt. För min del kan jag icke vara med om att här omhandlade, så kallade oförbättrliga alkoholister även skola kunna intagas å dylika arbetshem. Motionärerna hava ju anfört några exempel såsom belysande för vad det är för personer det här gäller, och jag skall endast be att få citera vad som anföres i ett fall nämligen fallet 5. Skildringen av detta är kortast, men den är dock tillräckligt belysande:

Om åtgärder för beredande av anstaltsvård åt vissa alkoholister.
(Forts.)

"L., född 1866, fränskild, f. d. bryggare från Stockholm. Har druckit mycket öl samt andra berusande drycker, så ofta han kunnat överkomma sådana, ävensom droppar och flera slags tekniska preparat. Flera gånger blivit varnad för lösdriveri och 2 gånger varit dömd till tvångsarbete. Har 18 gånger varit intagen å arbetsinrättningen men i allmänhet stannat där endast kortare tider, några veckor eller högst ett par månader. Även flera gånger vårdats å Katarina sjukhus, under 1915 trenne gånger. Från 1916, då alkoholislagen trädde i kraft, har han mest varit tvångsinternerad å alkoholistanstalt, då han recidiverat så snart han kommit ut. I frihet kan han omöjligt vistas utan att hängiva sig åt alkoholmissbruk."

Jag undrar, om riksdagen här i dag är färdig att principiellt taga ställning till frågan om sådana individers överförande till arbetshemmen, särskilt då frågan icke är aktuell med hänsyn till det slut, vartill utskottet kommit. För min del anser jag det lämpligare, att riksdagen här ställer sig på samma ståndpunkt som socialstyrelsen, då den framhållit, att denna fråga borde ställas på framtiden.

På grund av vad jag anfört, herr talman, skall jag be att få hemställa, att första meningen i sista stycket på sid. 7 måtte strykas. Den lyder på följande sätt:

"Emot det av motionärerna framförda uppslaget att genom en blivande lagändring möjliggöra omhändertagandet av ifrågavarande kategori recidiverande alkoholister å sådana enligt 33 § i fattigvårdslagen upprättade arbetshem, vilka därtill av Konungen godkänts, synes utskottet ur principiell synpunkt intet vara att erinra."

För formens skull böra därefter fem ord även i följande mening uteslutas, nämligen orden: "i anslutning till detta uppslag".

Jag anhåller, herr talman, om bifall till detta yrkande.

Herr Petrén, Bror: Då utskottet i den av den föregående talaren berörda delen av motiveringen gjort det uttalandet, att det ur principiell synpunkt icke syntes vara något att erinra emot att arbetshem, som upprättats jämlikt 33 § fattigvårdslagen, kunde på därom gjord framställning av Kungl. Maj:t godkännas för omhändertagande av det i mo-

*Om åtgärder
för beredande
av anstalts-
vård åt vissa
alkoholister.*

(Forts.)

tionen avsedda slaget av alkoholister, har utskottet därmed velat säga, att med hänsyn till arten av de kategorier av individer, för vilka arbetshemmen enligt 33 § fattigvårdslagen äro avsedda, intet hinder i principellt avseende syntes möta emot möjliggörande att därstädes omhänderta även nu ifrågavarande individer, så att i de fall, då Kungl. Maj: t efter framställning av vederbörande landsting eller därmed likställd stad, kan finna anledning godkänna ett sådant hem för mottagande av förevarande kategori av alkoholister, det därtill ock skall kunna få användas. Utskottet har ansett sig kunna göra detta uttalande, därför att det syntes utskottet, att dessa oförbätterliga alkoholister vore i stort sett jämförliga med de försumliga och ofta svårhanterliga individer, som komma att i övrigt befolka dessa arbetshem. Emellertid är det givet, att det är endast utvecklingen å detta område, som kan giva svar på frågan, huru det i framtiden kan komma att ställa sig därutinnan. Arbetshem i enlighet med fattigvårdslagens bestämmelser äro ju ännu endast under förberedande här i landet; och ingen vet i detta nu, huru det kommer att i praktiken bliva i denna del. Det är icke meningen att med detta utskottets uttalande binda riksdagen för en viss utveckling å detta område, men ur den synpunkt, jag antytt, har det icke syntts vara något att erinra emot en möjlig utveckling i den av utskottet angivna riktningen, i händelse vederbörande landsting eller stad därtill skulle finna anledning.

Under hänvisning härtill ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets betänkande oförändrat.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att i avseende på utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan endast yrkats bifall till densamma, men att beträffande motiveringen framstälts två särskilda yrkanden, till vilka herr talmannen ville återkomma efteråt.

På sedermera beträffande utskottets hemställan gjord proposition bifölls denna.

Vidkommande motiveringen, yttrade därefter herr talmannen, hade yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, av herr *Wahl*, att ur motiveringen skulle uteslutas såväl den mening, som å sid. 7 i det tryckta utlåtandet började med orden "Emot det av motionärerna" och slutade med "intet vara att erinra", som ock de i den nästpåföljande meningen förekommande orden "i anslutning till detta uppslag".

Vid härpå enligt dessa yrkanden framställda propositioner godkändes utskottets motivering.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 33, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående försäljning av Älvsborgs regementes förutvarande mötesplats Fristads hed;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående upplå-

tande av mark från kronoparken Åsen och Uppsala slottsjord för utvidgning av akademiska sjukhusets i Uppsala tomt; samt

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte av mark mellan kronan och ägarna av Rotsunda gård i Sollentuna socken av Stockholms län.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Efter föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 247, angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor, hänvisades denna proposition till jordbruksutskottet.

Herr *Kvarnzelius* avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 163, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 244, angående låneunderstöd åt Ostkustbanans aktiebolag.

Motionen hänvisades till statsutskottet.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 114, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till interparlamentariska unionens byrå i och för bestridande av en del av kostnaderna för interparlamentariska unionens 20:de konferens i Wien innevarande år.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 115, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till sjömanslag m. m., dels ock i anledning därav väckta motioner;

nr 116, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 24 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar;

nr 117, i anledning av väckt motion med förslag till ändring i vissa delar av lagen om handelsbolag och enkla bolag; samt

nr 118, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 kap. 9 § i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,56 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 28 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 121, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjestillställningar.

Justerades protokollen för den 21, 22 och 25 innevarande månad.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtande nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst jämte i ämnet väckta motioner;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående befrielse i vissa fall från erläggande av lastpenningar; och

nr 29, i anledning av väckt motion angående befrielse från stämpelavgift i visst fall; samt

första lagutskottets utlåtanden och memorial:

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 26 kap. 4 § byggningsbalken;

nr 17, i anledning av väckt motion om ändring i 13 § 2 mom. i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster;

nr 18, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning rörande vissa rättsförhållanden mellan grannar i bysamhällen; och

nr 19, angående arvode åt den, som inom första lagutskottet biträtt vid behandlingen av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till sjömanslag m. m., dels ock i anledning därav väckta motioner.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 37—48 och första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 8.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,06 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
